Bambara

La llengua **bàmbara** o **bamanankan** (*kan* és «llengua» en bàmbara), en denominació pròpia *bamana* o *banmana*,[1] és una llengua africana del grup mandé que parlen uns deu milions de persones a Mali, Burkina Faso, Senegal, Mauritània, Gàmbia i la Costa d'Ivori. Emparentada molt estretament amb el maninkà i el julà, en el món universitari es considera que totes tres són variants de la mateixa llengua mandenkà o mandingà.

Bambara

	Bamanankan
Tipus	llengua, llengües mande i llengua viva
	Parlants
Parlants nadius	2.700.000
Parlat a	Costa d'Ivori i Mali
Autòcton de	Mali
	Classificació lingüística
	llengua humana llengües nigerocongoleses llengües mande
	Característiques
Sistema d'escriptura	Masaba (en), alfabet llatí, alfabet llatí i alfabet N'ko
	Codis
ISO 639-1	bm
ISO 639-2	bam
ISO 639-3	bam (http://www-01.sil.org/iso639-3/documentation.asp?id=bam)
Glottolog	bamb1269 (http://glottolog.org/resource/languoid/id/bamb1269)
Ethnologue.com	bam (http://www.ethnologue.com/language/bam)
IETF	bm

Contingut

Distribució i varietats

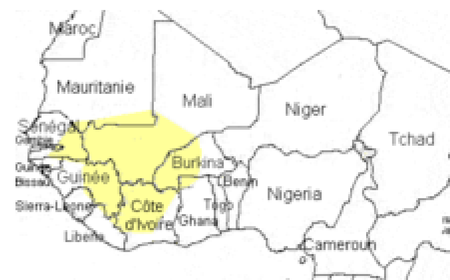
El bambara fa el paper de llengua franca en l'àrea d'influència de la cultura bamana. La parlen entre 2.700.000 i 3.200.000 parlants per als quals és la primera llengua, i, aproximadament uns 6 o 7 milions més de parlants que tot i que no és la seua primera llengua la dominen i l'usen. Malgrat eixe nombre considerable de parlants, la llengua bambara no va començar a escriure's fins a la dècada dels 30 del passat segle. Es tracta per tant d'una llengua fonamentalment oral i que no ha estat sotmesa als avantatges i desavantatges d'una fixació escrita. Actualment, després de la presència colonial, està fortament influenciada pel francés i conté molts gal·licismes.

Es consideren dialectes del bambara entre d'altres el diangirte, el kalongo, el massasi, el niamassa, el somono i el toro.

Característiques

És una llengua aglutinant i SOV que presenta dos tons diferents. Els substantius no tenen gènere propi i és la desinència de l'adjectiu la que marca si s'ha d'aplicar a entitats masculines o femenines. Els verbs tampoc no tenen conjugació que indiqui temps, que es marca amb altres paraules adjacents.

Compta amb set vocals, que poden ser al seu torn nasals o no nasals, distinció de caràcter fonemàtic. L'inventari de consonants és mitjà, amb presència de sons bilabials, labiodentals, alveolars, postalveolars, palatals, velars, labiovelars i glotals, amb predomini de sons sonors.

Extensió històrica dels pobles mandenkà

Alfabet i literatura

La llengua bambara utilitza set vocals: a, e, ɛ, i, o, ɔ i u. A partir de l'ocupació de l'imperi colonial francès es va començar a escriure en llengua bambara i la seva primera ortografia es va editar el 1967. L'alfabetització en llengua bamana és limitada, sobretot a les zones rurals. Degut al predomini del francès com a llengua de l'educació, hi ha poca literatura en llengua bambara. Tot i això, hi ha molta literatura oral que sol parlar de reis i herois. Els griots (jeliw en bambara) són els encarregats d'explicar aquesta tradició literària; són una barreja d'explicadors d'històries, cantants i llibres d'història humans que s'han après les històries cantant-les i recitant-les durant molts anys. Moltes de les seves cançons són tan antigues que es poden datar a partir de l'antic regne del Malí.

Distribució geogràfica

El bambara és utilitzat per tot Mali com a llengua franca. És una llengua molt parlada a l'est, sud i nord de Bamako, on els seus parlants conformen el principal grup humà de la zona. Aquesta és la regió que és considerada com la zona original dels bambares, sobretot Ségou, a on es van separar d'altres grups humans mandingues.[2]

Música

Hi ha músics malians destacats com Oumou Sangaré, Rokia Traoré, Ali Farka Touré, Salif Keita, Habib Koité i la parella Amadou & Mariam cantent sovint en bambara. En l'àlbum *Journey through the Secret Life of Plants* de Stevie Wonder hi ha cançons en aquesta llengua. El grup espanyol Dover, en el seu setè àlbum *I Ka Kené*, hi inclouen una majoria de cançons en llengua bambara.

Referències

1. «bambara (http://www.termcat.cat/ca/Diccionaris_En_Linia/130/Cerca/bamabara)». *Diccionari de llengües del món*. Termcat. [Consulta: 17 agost 2015].
2. «Mandé Language Family (Manding) (http://www-01.sil.org/SILESR/2000/2000-003/Manding/Bamana.htm)». SIL Internacional. [Consulta: 7 març 2015].

Bibliografia

- Jean-Paul Colleyn i altres Bamana: *The art of d'existence in Mali*, Museum for African Art, Nova York, 2001 (Hi ha també edicions en francés i alemany).
- Bailleul Ch. *Dictionnaire Bambara-Français.* 3e édition corrigée. Bamako : Donniya, 2007, 476 p.
- Bird, Charles, Hutchison, John & Kanté, Mamadou (1976) *An Ka Bamanankan Kalan: Beginning Bambara*. Bloomington: Indiana Univ. Linguistics Club.
- Bird, Charles & Kanté, Mamadou (1977) *Bambara-English, English-Bambara student lexicon*. Bloomington: Indiana Univ. Linguistics Club.

- Dumestre Gérard. *Grammaire fondamentale du bambara.* Paris : Karthala, 2003.
- Dumestre, Gérard. *Dictionnaire bambara-français suivi d’un index abrégé français-bambara.* Paris : Karthala, 2011. 1189 p.
- Kastenholz, Raimund (1998) *Grundkurs Bambara (Manding) mit Texten* (second revised edition) (Afrikawissenschaftliche Lehrbücher Vol. 1). Köln: Rüdiger Köppe.
- Konaré, Demba (1998) *Je parle bien bamanan*. Bamako: Jamana.
- Morales, José (2010) *J'apprends le bambara. 61 conversations*, (book + CD-ROM). Paris: Editions Karthala. ISBN 2-8111-0433-X
- Touré, Mohamed & Leucht, Melanie (1996) *Bambara Lesebuch: Originaltexte mit deutscher und französischer Übersetzung = Chrestomathie Bambara: textes originaux Bambara avec traductions allemandes et françaises* (with illustrations by Melanie Leucht) (Afrikawissenschaftliche Lehrbücher Vol. 11). Köln: Rüdiger Köppe.
- Vydrine, Valentin. *Manding-English Dictionary (Maninka, Bamana)*. Vol. 1. St. Petersburg: Dimitry Bulanin Publishing House, 1999, 315 p.

Vegeu també

- Imperi Bambara: antic imperi principalment al modern Mali.
- Bambares: un grup ètnic que representa el 40% de la població de Mali.

Enllaços externs

- http://www.ikuska.com/Africa/Etnologia/Pueblos/Bamana/index.htm

---

Obtingut de «https://ca.wikipedia.org/w/index.php?title=Bambara&oldid=23750487»

La pàgina va ser modificada per darrera vegada el 7 juny 2020 a les 20:26.

El text està disponible sota la Llicència de Creative Commons Reconeixement i Compartir-Igual; es poden aplicar termes addicionals. Vegeu les Condicions d'ús. Wikipedia® (Viquipèdia™) és una marca registrada de Wikimedia Foundation, Inc.